

Братя Грим

Двамата странници

Веднъж, преди много, много години, на пътя се срещнали шивач и обушар. Шивачът бил весел и добродушен човек. Той веднага познал по торбата занаята на своя спътник и му изпял весела песничка:

Хей, обушарю, не тъгувай,
бързо ти обувките уший!
Че на всички балове в захлас
с тез обувки ще танцувам аз!

Но обушарят не обичал шегите. Той направил кисела физиономия, сякаш е пил оцет, и дори бил готов да удари шивача заради неуместната му шега. Ала веселият шивач се засмял, подал му манерката си с вино и рекъл:

– Стига си се сърдил, приятелю, ами я по-добре си намокри гърлото с глътка вино.

Обушарят така и направил. Силното вино бързо разсеяло обидата, той върнал манерката на шивача и рекъл:

– Слушай, не искаш ли да тръгнеш с мен?

– Че какво пък – отвърнал шивачът, – ако отиваш в някой град, където се намира повече работа, аз с удоволствие ще дойда с теб.

– Точно там отивам – казал обушарят. – Нали знаеш, в малките градчета не можеш да припечелиш кой знае колко, а в селата хората често ходят боси.

И така двамата тръгнали заедно.

По пътя имали достатъчно време, нямало закъде да бързат, а колкото до храната и напитките, често изпадали в затруднено положение.

Накрая стигнали до големия град и тръгнали по площади и пазари да предлагат своя труд.

Шивачът се харесвал на гражданите със своето хубаво лице и весел смях. Всеки с удоволствие му давал работа. Понякога се случвало и така, че освен възнаграждението за свършената работа някоя хубава девойка го дарявала и с целувка. Торбата му винаги била пълна с по-вкусни неща, отколкото тази на обушаря.

Ала шивачът не бил хитър човек. Той винаги се смеел или пеел и разделял всичко, което имал, със своя мрачен другар. Дори в джоба му да звънтели само две монети, той веднага ги похарчвал за гощавка и тогава на тяхната маса ставало толкова весело, че бутилките, чиниите, ножовете и вилиците започвали да танцуват. Шивачът пеел, почуквал по масата с лъжицата и повтарял:

– Лесно печеля, лесно и харча.

Минало време и двамата напуснали града. Пътят ги отвел в гъста гора, а зад гората се намирала столицата на тази страна. Там живеел царят. През гората водели две пътеки. Ако се минело по едната, до града се стигало за седем дни, а ако се минело по другата – само за два дни. Шивачът и обушарят обаче не знаели коя пътека е по-кратка. Тогава двамата седнали под един бор и започнали да обсъждат за колко дни да си вземат хляб.

– Трябва да сме готови за най-лошото – казал обушарят. – Мисля да вземем хляб за седем дни.

– Как ли пък не! – отвърнал шивачът. – Да вземем хляб за седем дни, означава да натъпчем цял чувал и да го носим на гръб. Не, аз вярвам в късмета си. Имам достатъчно пари, а хлябът само ще изсъхне в горещината. Аз и дрехи не си шия в запас. А защо мислиш, че няма да разберем коя пътека е по-кратка? Не, братко, не можеш да ме убедиш, ще взема хляб само за два дни.

Те купили хляб толкова, колкото всеки искал, и тръгнали през гората.

В гората било тихо. Не се чувало нищо – нито пеене на птици, нито шум от вятър, нито ромон на ручей. През гъстите клони на дърветата не прониквал и лъч слънчева светлина. Обушарят се изморил, защото носел пълен чувал с хляб, пот на струйки се стичала по мрачното му и сърдито лице. А шивачът вървял от весел по-весел. Той скачал през вадички, късал листа от дърветата и си пеел весели песнички. Два дни вървели те през гората, ала краят ѝ не се виждал. Шивачът изял всичкия си хляб, огладнял и започнал да пада духом. Една вечер той си легнал гладен, а на сутринта стомахът вече го болял от глад.

Когато обушарят сядал на някой пън да похапне, клетият шивач го гледал в устата със завист. А когато шивачът молел своя другар за парченце хляб, той му се присмивал и казвал:

– Ти винаги си весел и щастлив. Сега виждаш, че не винаги можеш да разчиташ на късмета си.

На петия ден бедният шивач не можал даже да стане. От глад едва говорел. Изчезнала и неговата руменина, очите му изгубили блясъка си.

Тогава обушарят му рекъл:

– Ако искаш, ще ти дам парче хляб, но в замяна на това ще взема дясното ти око.

Клетият шивач, комуто много се искало да живее, трябвало да се съгласи. За последен път му потекли сълзи и от двете очи, а после дал

на безсърдечния обушар да му извади окоето с острия си нож. Тогава шивачът си спомнил какво му казвала майка му, когато като дете си похапвал сладко-сладко: „Яж колкото искаш, мили синко, но после трябва всичко да изтърпиш“. И той изял хляба, който получил на такава висока цена, скочил на крака и бързо забравил за своето нещастие. Отново запял весела песничка, като се утешавал, че вижда добре и с едно око.

На шестия ден гладът отново започнал да мъчи шивача, а на седмия ден той не можел да се изправи на краката си. Тогава обушарят му казал:

– Готов съм да те съжаля и да ти дам още едно парче хляб, но за това ще ти взема и другото око.

Замислил се шивачът и разбрал колко нехаен е бил, като е разчитал само на късмета си, и казал на обушаря:

– Прави с мен каквото искаш, ала помисли и за това, че някой ден и ти можеш да изпаднеш в беда. Аз винаги делях с теб всичко, което имах, а ти искаш да ми вземеш единственото око. Ти знаеш, че тогава ще трябва да изоставя занаята си и да тръгна по пътищата, за да прося милостиня. Моля те, съжали се над мен!

Обушарят го изслушал, но нищо не отговорил. Извадил ножа си и избол лявото му око.

После му дал парче хляб, подал му края на една пръчка и го повел след себе си.

На залез-слънце двамата стигнали края на гората. Там се издигала бесилка. Обушарят оставил шивача под бесилката и продължил нататък сам. Измъчен от болка, глад и умора, нещастният шивач заспал под бесилката и спал там чак до сутринта. На разсъмване се събудил от студ и тъй като бил сляп, дълго не можал да разбере къде се намира.

На бесилката висели двама разбойници, а на главата на всеки от тях била кацнала врана. Единият обесен казал на другия:

– Спиш ли, братко?

– Не, не мога да заспя – отвърнал другият.

– Искам да ти кажа – продължил първият, – че росата, която през нощта се стичаше от напречната греда на бесилката, има чудесно свойство – възвръща зрението на слепите, трябва само да си умият очите с нея. За съжаление на никого от слепите това дори не му минава през ум.

Щом чул за чудодейната роса, шивачът извадил кърпичка от джоба си, напоил я с роса и си изтрил очите. В същия миг той видял как слънцето се показало иззад планината, как осветило в далечината огромния

царски град със здрави порти и стотици кули, как заблестели на остров-рърхите покриви златни шпилове и златни ябълки. Шивачът извадил от джоба си игла и се опитал да вдене конец в ушенцето ѝ. Успял и сърцето му заподскачало от радост. После той метнал през рамо празния си чувал и продължил по пътя, като весело си подсвирквал.

Скоро шивачът видял младо жребче, което тичало из полето. Хванал го за гривата и понечил да го възседне, за да стигне по-бързо до града.

– Мили шивачо – казало жребчето, – пусни ме, аз съм още младо. Даже и толкова слаб човек като теб може да ми прекърши гърба. Пусни ме да потичам още на свобода. Един ден ще те възнаградя за това.

– Е, добре – отвърнал шивачът, – ще те пусна. Ти наистина още не си събрало сили.

Шивачът го шибнал леко със сухата си пръчка за довиждане, а жребчето весело се понесло из полето.

А да знаете на шивача колко му се искало да похапне. От предишния ден не бил ял нищо. Видял слънцето, видял тревата, а в устата си нямал и трошица хляб.

– Ще изям първото нещо, което видя и става за ядене – казал си той.

И ето че видял един щъркел, който крачел важно по ливадата.

– Стой! – извикал шивачът и го хванал за единия крак. – Не знам дали месото ти е вкусно или не, но съм толкова гладен, че ей сега ще ти откъсна главата, ще те изпека на огън и ще те изям!

– Не ме убивай – казал щъркелът. – Ако ме пощадиш, един ден ще ти се отплатя за това.

Шивачът помислил малко и рекъл:

– Е, добре, дългокраки приятелю, ще те пощадя.

Щъркелът подвил дългите си нозе, издигнал се нагоре и отлетял.

„И все пак какво да правя – помислил си шивачът. – Все повече и повече ми се иска да ям. Но ако срещна по пътя нещо подходящо, непременно ще го изям.“

Изведнъж той съзрял едно езеро. В езерото плували две патета.

– Точно вие ми трябва – казал шивачът и уловил едното. Тъкмо се канел да му пререже шията, когато иззад камъша излетяла старата патица със силни крясъци и започнала да се моли на шивача да се смили над бедните ѝ дечица.

– Ах – казала тя, – помисли си колко тежко щеше да ѝ бъде на майка ти, ако някой ти прережеше гърлото пред очите ѝ!

– Добре, няма да докосна децата ти – рекъл добродушният шивач и пуснал патето във водата.

Накрая той видял край пътя старо хралупато дърво. От хралупите от време на време излитали диви пчели.

– А ето и награда за добрината ми! – зарадвал се шивачът. – Сега ще си похапна мед.

Ала в този миг от кошера излетяла пчелата майка, зажужала страшно и проговорила:

– Ако само докоснеш рояка и разрушиш кошера, ще забием в тялото ти десетки хиляди остри жила – все едно че ще те бодат с нагорешени игли. По-добре ни остави на мира и си върви по пътя, а когато дойде време, ние също ще ти сторим добро за това.

Разбрал шивачът, че и с пчелите не му провървяло. Едва-едва се довял до града с празен стомах, но понеже вече било пладне и обяда в гостилницата бил готов, той можал веднага да седне на масата. Като се нахранил, шивачът рекъл:

– Е, сега вече мога да се заловя за работа.

Скоро си намерил работа и от ден на ден всичко вървяло от добре по-добре. Станал известен в целия град и не след дълго славата му на изкусен майстор стигнала до царя. Той го поканил в двореца и го назначил за придворен шивач. Ала в същия ден, когато го назначили, бил назначен за придворен обушар и неговият коварен другар.

Когато обушарят видял, че шивачът отново има очи, отишъл при царя и казал:

– Царю, този шивач е горделивец и самохвалко. Разправя, че щял да намери златната корона, която отдавна е изчезнала от твоето съкровище.

– Какво пък – отговорил царят, – много хубаво, това би ми доставило голямо удоволствие. – И заповядал да извикат шивача.

– Ето какво, приятелю, искам да намериш златната корона, която много, много отдавна изчезна от съкровището ми. Ако не успееш, ще те прогоня от града завинаги.

„Е, щом царят си е наумил да ме изгони от града, като иска от мен невъзможното, по-добре сам да се махна оттук, докато съм жив“ – помислил си шивачът, събрал си вещите и излязъл от градската порта.

Мъчно му било, че напуснал града, където всичко се подреждало така добре. Скоро той стигнал до езерото и видял на брега старата патица, която го била помолила да пощади живота на децата ѝ. Тя го попитала защо е така тъжен и той ѝ разказал в каква беда е изпаднал.

– Това е проста работа – отговорила патицата. – Короната е на дъното на нашето езеро. Ей сега ще я извадим, само че трябва да разстелеш кърпата си на брега.

Патицата се гмурнала и след няколко мига изплувала заедно със скъпоценната корона. Шивачът се зарадвал и бързо се отправил към царския дворец. Царят останал много доволен и за награда му подарил златна верижка. Като видял това, обучаващият сял да се пръсне от яд и започнал да замисля още по-трудна задача, за да погуби шивача. На другия ден той отишъл при царя и казал:

– Царю, твоят шивач отново взе да се хвали. Казава, че може да направи от възък малък дворец също като твоя, с всички мебели, които се намират в него.

– Чудесно! – казал царят и заповядал да извикат шивача. Наредил му да направи дворец от възък и го заплашил, че ако пропусне макар и един пирон, до края на живота си ще бъде затворен в подземието.

„Ама че работа – помислил си шивачът, – всичко върви от лошо по-лошо. Такава задача никой не може да изпълни.“ Събрал си отново вещите и побързал да излезе от града. Скоро стигнал до старото дърво с хралупите и седнал да си откъдне. В това време от кошера излетяла пчелата майка и го попитала:

– Ей, шивачо, защо си повесил така нос?

– Ах – отвърнал той, – не знаеш каква мъка имам на сърцето!

И й разказал какво му заповядал царят.

– Не се безпокой – казала пчелата майка. – Ние ще се погрижим за всичко. А сега се върни у дома и утре ела отново тук.

Шивачът се върнал вкъщи, а пчелите полетели към двореца. Влетели вътре през отворените прозорци, обиколили всяко ъгълче и запомнили точно какво къде стои и къде е закован всеки пирон.

После се върнали обратно в кошера и до вечерта завършили своята работа. Когато на сутринта шивачът дошъл, видял пред себе си прекрасен дворец от възък. Той бил направен така точно и майсторски, че и най-малкото пиронче, което се намирало в царския дворец, го имало и тук.

Шивачът внимателно завил двореца в кърпата си и го отнесъл на царя. Старият цар не можел да му се нарадва, поставил го в най-голямата зала и за награда дал на шивача хубава каменна къща.

Като видял това, обучаващият се ядосал още повече, той не преставал да мисли как да се отърве от шивача. Отишъл отново при царя и казал:

– Царю, някой казал на шивача, че фонтанът в градината на твоя

дворец е престанал да тече, и той се хвали, че може да го накара да потече, и то със струя, по-висока от човешки ръст. Казва още, че струята щяла да бъде по-чиста от кристал.

Царят отново извикал шивача и му казал, че ако до другия ден сутринта не направи така, че от фонтана да потече вода, палачът ще му скъси тялото с една глава.

Клетият шивач не чакал до другия ден и веднага побързал да напусне града. Както си вървял по пътя, към него изтичало жребчето, което някога бил пушал на свобода. Сега то било вече красив кон.

– Е, сега мога да ти се отблагодаря – казал конят. – Знам какво ти тежи на сърцето. Седни бързо на гърба ми, имам толкова сили, че мога да нося двама като теб.

Шивачът възседнал коня и той полетял като вихър към двореца. Като пристигнал в градината, бързо обиколил три пъти фонтана, а после паднал на земята. Разнесъл се страхотен трясък. В същата минута от фонтана избликнала струя вода, висока колкото човек върху кон и чиста като кристал. Когато царят видял от прозореца, че от фонтана отново тече вода, подскочил от учудване. После изтичал в градината и започнал да прегръща и целува шивача в присъствие на всички придворни.

Ала щастието никога не продължава дълго.

Царят имал много дъщери – коя от коя по-красива, но си нямал син, а много искал да има наследник.

И ето че злият обушар отишъл при царя за четвърти път и казал:

– Царю, твоят шивач продължава да се хвали. Сега пък казва, че само да поиска и щъркелът веднага ще ти донесе син.

Царят повикал шивача и му казал, че ако направи така, че след девет дни щъркелът да му донесе син, ще му даде най-голямата си дъщеря за жена.

„Е, наградата е голяма – помислил си шивачът – и като че ли съм готов на всичко, за да я заслужи. Само че задачата е много трудна.“

Прибрал се у дома и започнал да мисли как да се измъкне от бедата. Мислил, мислил и накрая си казал: „Виждам, че ще трябва да си отида от този град. Хубаво е тук, но спокойствие май няма да дочакам.“

Отново си прибрал вещите и излязъл от града. Когато стигнал до поляната, видял там своя с стар приятел щъркела. Щъркелът се приближил, поздравил шивача и рекъл:

– Виждам, че пак си тръгнал на път. Защо напусна града?

Шивачът започнал да се оплаква от царя и от тежката си участ.

– Не се натъжавай, шивачо – рекъл щъркелът. – Аз ще ти помогна в

бедата. Иди си вкъщи и за нищо не се грижи. А след девет дни отиди отново в двореца. Там ще се срещнем.

Минали девет дни и шивачът отишъл в двореца.

– Е, какво – попитал царят, – изпълни ли моята задача?

– Да – отвърнал шивачът, – изпълних я.

В този миг някой почукал на прозореца. Шивачът го отворил и дългоногият щъркел бавно пристъпил по мраморния под в стаята. В дългия си клюн носел малко хубаво момченце, което протягало ръчичките си към царя и се усмихвало.

Царят бил безкрайно щастлив и заповядал веднага да вдигнат сватба.

– Е – казал шивачът, – ето че получих и голямата си награда.

А какво станало с обушаря?

Трябвало да направи обувки за веселия шивач, с които той танцувал на своята сватба. После прогонили обушаря от града.

Тръгнал обушарят, мрачен и зъл, по пътя в гората и скоро стигнал до бесилката. Уморен от горещината, измъчван от злоба и завист, той се строполил на земята под бесилката. Тъкмо се канел да заспи, когато враните се спуснали от бесилката и му изкълвали очите. Обезумял от болка и ужас, злият обушар избягал в гората. Оттогава до днес никой повече не го е виждал.

КРАЙ

© Димитър Стоевски, превод от немски

Brüder Grimm

Сканиране и разпознаване: Анани Младенов

Публикация:

Братя Грим – Приказки

Превод – Димитър Стоев

Илюстрации – Антония Дончева

Редактор – Петя Дочева

Технически редактор – Иван Додов

Издателство – „Св.св. Кирил и Методий“

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2519>]